

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

Jolanta Grigaliūnaitė

**LIETUVOS VERSLO INTERESŲ
ASOCIACIJŲ ELGSENA**

Daktaro disertacijos santrauka
Socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas (03 S)

Vilnius, 2010

Daktaro disertacija buvo rengta 2005-2010 m. Mykolo Romerio universitete.

Mokslinis vadovas:

Prof. habil. dr. Vygandas Kazimieras Paulikas (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas, 03 S)

Daktaro disertacija ginama Mykolo Romerio universiteto Vadybos ir administravimo mokslo krypties taryboje:

Pirmininkas:

Prof. habil. dr. Stasys Puškorius (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas, 03 S)

Nariai:

Prof. dr. Šarūnas Liekis (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas, 03 S)

Prof. habil. dr. Borisas Melnikas (Vilniaus Gedimino technikos universitetas, socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas, 03 S)

Prof. habil. dr. Vygandas Kazimieras Paulikas (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas, 03 S)

Prof. dr. Alvydas Raipa (Kauno technologijos universitetas, socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas, 03 S)

Oponentai:

Doc. dr. Arūnas Augustinaitis (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas, 03 S)

Prof. dr. Hans Peter Jensen (Danijos aukštojo mokslo internacionalizacijos taryba, fiziniai mokslai, chemija, 03 P)

Disertacija bus ginama viešame Vadybos ir administravimo krypties tarybos posėdyje 2010 m. rugsėjo 21 d. 14 val. Mykolo Romerio universiteto I-414 aud. Adresas: Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius.

Disertacijos santrauka išsiuntinėta 2010 m. rugpjūčio 20 d.

Disertaciją galima peržiūrėti Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo (Gedimino pr. 51, Vilnius) ir Mykolo Romerio universiteto (Ateities g. 20 ir Valakupių g. 5, Vilnius; V. Putvinskio g. 70, Kaunas) bibliotekose.

MYKOLAS ROMERIS UNIVERSITY

Jolanta Grigaliūnaitė

**BEHAVIOUR OF LITHUANIAN BUSINESS
INTEREST ASSOCIATIONS**

Summary of Doctoral Dissertation
Social Sciences, Management and Administration (03 S)

Vilnius, 2010

The Doctoral Dissertation was performed in the period of 2005-2010 at Mykolas Romeris University.

Scientific supervisor:

Prof. Habil. Dr. Vygandas Kazimieras Paulikas (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Management and Administration, 03 S)

The Doctoral Dissertation will be defended at the Management and Administration Research Council of Mykolas Romeris University:

Chairman:

Prof. Habil. Dr. Stasys Puškorius (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Management and Administration, 03 S)

Members:

Prof. Dr. Šarūnas Liekis (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Management and Administration, 03 S)

Prof. Habil. Dr. Borisas Melnikas (Vilnius Gediminas Technical University, Social Sciences, Management and Administration, 03 S)

Prof. Habil. Dr. Vygandas Kazimieras Paulikas (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Management and Administration, 03 S)

Prof. Dr. Alvydas Raipa (Kaunas University of Technology, Social Sciences, Management and Administration, 03 S)

Opponents:

Assoc. Prof. Dr. Arūnas Augustinaitis (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Management and Administration, 03 S)

Prof. Dr. Hans Peter Jensen (Council for Internalisation of Higher Education in Denmark, Physical Sciences, Chemistry, 03 P)

The official defence of Doctoral Dissertation will be held at a public session of the Management and Administration Research Council on September 21, 2010, at 14.00 at Mykolas Romeris University (Room N-414).

Address: Ateities str. 20, LT-08303 Vilnius, Lithuania.

The summary of Doctoral Dissertation was circulated on August 20, 2010.

The Doctoral Dissertation may be reviewed at the Martynas Mažvydas National Library of Lithuania (Gedimino ave. 51, Vilnius, Lithuania) and the libraries of Mykolas Romeris University (Ateities str. 20 and Valakupių str. 5, Vilnius, Lithuania; V. Putvinskio str. 70, Kaunas, Lithuania).

Jolanta Grigaliūnaitė

LIETUVOS VERSLO INTERESŲ ASOCIACIJŲ ELGSENA¹

Santrauka

Ekonomikos ir politikos pokyčiai tarptautinėje erdvėje daro įtaką nacionalinėms verslo interesų organizacijoms ir jų elgsenai. Šie pokyčiai ir įtaka yra globalūs, tačiau ypač pastebimi Europos Sąjungoje (Wilts ir Quitkatt 2003), nes Europos Sąjungai patikėta spręsti svarbius verslui klausimus, susijusius su produktų kokybe, konkurencija, aplinkos apsaugos standartais ir pan. Besiplečianti Europos Sąjunga, bendrosios rinkos kūrimas, vis gilėjanti integracija – 2009 m. gruodžio 1 d. įsigalėjo Lisabonos sutartis – lemia Europos Sąjungos viršnationalinių galių stiprėjimą ir neišvengiamai daro įtaką atskirų šalių narių nacionalinių verslo interesų organizacijų elgsenai: asociacijos organizacinei struktūrai, narių sutelkimui, bendrų interesų formavimui, interesų atstovavimo strategijų ir taktikų pasirinkimui, ryšių su valdžios institucijomis palaikymui, atliekamų veiklų ir teikiamų paslaugų diapazonui, bendradarbiavimo modeliams ir pan. Šios veiklos yra būdingos formalioms verslo interesų organizacijoms, kurios yra vadinamos verslo interesų asociacijomis. Remiantis Schmitterio ir Streecko apibrėžimu, verslo interesų asociacijos – tai „racionalios organizacijos, kurios identifikuoja, sutelkia, palaiko ir atstovauja tam tikrų gamintojų ar darbdavių politiniams interesams“ (1999, p. 20).

Europos Sąjungos šalyse narėse veikiančias verslo interesų asociacijas sieja bendri bruožai, tačiau jos nagrinėtinos atskirai, nes nacionalinių asociacijų elgsena ir reakcija į minėtąją įtaką yra skirtinga (Wilts ir Quitkatt 2003). Lietuvos atvejis ypatingas tuo, kad Lietuva turi įvairialypę patirtį. Tarybinės šalies ir Europos Sąjungos šalies narės patirtis sudaro tam tikrą politinių permainų aplinką, kuri daro ženkliai įtaką organizuotų verslo interesų grupių elgsenai. Organizuotų verslo interesų subjektų elgsena naujai susikūrusiose arba atkūrusiose demokratija valstybėse paprastai skiriasi nuo organizuotų verslo interesų grupių veikimo vadinamosiose senosiose demokratijose (Ágh 1999, Pérez-Solórzano Borragán 2002, 2004). Kiekvienos Europos Sąjungos šalies narės organizuotų verslo interesų grupių elgsena yra unikali ir nepasikartojanti, nes ją lemia tam tikri socio-ekonominiai ir kultūriniai šalies veiksniai (Lanzalaco 1992). Tarybinėje Lietuvoje interesų grupės buvo „laikomos“ viešosios politikos periferijoje (Martin ir Waller 1994, Lukošaitis 2004). Ir pačios interesų grupės retai susidarydavo autonomiškais ar savanoriškumo pagrindais (Žiliukaitė, Ramonaitė ir kiti 2006).

¹ Disertacija parengta autorei būnant 6-osios bendrosios programos projekto „Connex – aukščiausio lygio tyrimų tinklas: aukščiausio lygio tyrimų apjungimas Europos Sąjungos valdymo tyrimams“ jaunąja mokslininke. Projektą koordinavo Manheimo universiteto Socialinių tyrimų centras (Vokietija).

Lietuvos organizuotų verslo interesų grupių veikla yra menkai ištirta (Vilčinskas ir Vijeikis 2007). Esančios mokslinės studijos analizuoja bendrus interesų grupių ir jų struktūros bruožus (Vilpišauskas ir Nakrošis 2003, Krupavičius 1998, Lifanova 1997), atskirų verslo interesų grupių taktikas (Broga 2001), asocijuotų interesų grupių politikos tinklus (Kaminskas 2001a, 2001b) ar lobizmo ypatumus Lietuvoje (Andrikiienė 2002a, 2002b, 2004). Verslo interesų asociacijų tyrimus riboja ir tai, kad verslo interesai, būdami vieni iš aktyviausių ir geriausiai organizuotų, tuo pat metu yra vieni iš slapčiausių interesų, nes grupės nesiekia lengvai atskleisti apie save informacijos, susijusios su jų elgsena ir veikla, ryšiais su valdžios institucijomis, taikomomis strategijomis ir taktikomis, finansiniais ištekliais ir pan.

Disertacijos **mokslinį problemišumą** apibūdina konkretūs aspektai, reikalaujantys specialaus tyrimo. Anot Schmitterio ir Streecko (1999), tradiciškai verslo interesai yra vieni iš labiausiai organizuotų ir aktyviausių interesų palyginti su kitais interesais, pavyzdžiui, viešųjų organizuotų interesų organizacijomis, tačiau Lietuvos verslo interesų asociacijų atvejis yra išskirtinis, nes Lietuvos verslo interesų asociacijos neišnaudoja „įgimto“ verslo interesų aktyvumo ir organizuotumo galimybių. Dominuojantys Lietuvos verslo interesų asociacijų požymiai – vidinis organizacinis nestabilumas ir susiskaidymas, atskirų elitinių verslo interesų asociacijų vyravimas, kitų asociacijų masinis pasyvumas ir buvimas „autsaideriais“ palaikant ryšius su valdžios institucijomis (Vilčinskas ir Vijeikis 2007, Adomėnas, Augustinaitis ir Janeliūnas 2007). Esminių Lietuvos verslo interesų asociacijų pokyčių, t. y. organizacijos ir veiklų profesionalumo išaugimo, nepaskatino ir politinės aplinkos pokyčiai Lietuvoje atkūrus Nepriklausomybę ir Lietuvai tapus visateise Europos Sąjungos šalimi nare.

Mokslinį problemišumą atspindi šie disertaciniame darbe iškelti ir ištirti klausimai:

1. Kokie yra Lietuvos verslo interesų asociacijų vystymosi ypatumai ir kokie yra Lietuvos verslo interesų asociacijų elgsenos bruožai nacionaliniu ir Europos Sąjungos lygiu?
2. Kokia yra Lietuvos verslo interesų asociacijų elgsena ir kas lemia Lietuvos verslo interesų asociacijų ryšių su nacionalinėmis ir Europos Sąjungos institucijomis pobūdį ir struktūrą?

Atsižvelgiant į išdėstytus egzistuojančių mokslinių teorinių nuostatų ir praktikoje stebimų požymių neatitikimus **tyrimo objektu** pasirinktos organizuotos verslo interesų grupės.

Tyrimo dalykas – Lietuvos verslo interesų asociacijų elgsena ir ryšiai su valdžios institucijomis nacionaliniu ir Europos Sąjungos lygiu.

Tyrimo tikslas – ištirti ir paaiškinti Lietuvos verslo interesų asociacijų elgseną nacionaliniu ir Europos Sąjungos lygiu remiantis empirinio tyrimo rezultatais ir aptarti, kokie Lietuvos verslo interesų asociacijų modeliai yra galimi ateityje.

Užsibrėžtas tyrimo tikslas buvo įgyvendinamas sprendžiant konkrečius **tyrimo uždavinius**:

1. Išnagrinėti ir nustatyti Lietuvos verslo interesų asociacijų būklės ypatumus.
2. Nustatyti ir išanalizuoti pagrindinius teorinius verslo interesų asociacijų elgsenos ir sąveikos su valdžios institucijomis modelius ir pasiūlyti Lietuvos verslo interesų asociacijų elgsenos ir sąveikos su valdžios institucijomis tyrimo modelį bei tyrimo priemones.
3. Vadovaujantis sudarytu Lietuvos verslo interesų asociacijų elgsenos ir sąveikos su valdžios institucijomis modeliu ištirti Lietuvos verslo interesų asociacijų bruožus ir įvertinti, kokią įtaką jie daro Lietuvos verslo interesų asociacijų elgsenai ir sąveikai su valdžios institucijomis nacionaliniu ir Europos Sąjungos lygiu.
4. Remiantis teorinio ir empirinio tyrimo rezultatais pagrįsti Lietuvos verslo interesų asociacijų elgseną ir sąveiką su valdžios institucijomis nacionaliniu ir Europos Sąjungos lygiu bei pateikti pasiūlymus jai tobulinti.

Disertacijoje suformuluoti šie **ginamieji teiginiai**:

1. Lietuvos verslo interesų asociacijų tinklas yra suskaidytas ir monopolizuotas atskirų stambių elitinių verslo interesų asociacijų.
2. Lietuvos verslo interesų asociacijos, atstovaudamos savo interesams, teikia pirmenybę valdžios institucijoms nacionaliniu lygiu lyginant su Europos Sąjungos institucijomis, tačiau dalyvavimo Europos Sąjungos lygio institucijose svarba nulemia atitinkamus verslo interesų asociacijų pokyčius, skatinančius aukštesnį elgsenos ir veiklos profesionalumą.
3. Lietuvos verslo interesų asociacijos, veikdamos nacionaliniu lygiu, išlaiko panašų sąveikų lygį tarp dviejų valdžios institucijų, t. y. Vyriausybės ir Seimo. Lietuvos verslo interesų asociacijos, veikdamos Europos Sąjungos lygiu, dažniausiai bendrauja su Europos Sąjungos Taryba ir Europos Parlamentu. Mažiausiai ryšių yra palaikoma su Europos Komisija.
4. Pagrindiniai Lietuvos verslo interesų asociacijų elgseną ir sąveikas su valdžios institucijomis lemiantys indikatoriai yra verslo interesų asociacijų dydis (narių skaičius), žmogiškieji ištekliai (asociacijų darbuotojai) ir finansinės galimybės, amžius (skaičiuojamas nuo asociacijos įsteigimo), vieta hierarchinėje asociacinėje struktūroje (konfederacija, t. y. verslo interesų asociacijų asociacija ar verslo įmonių asociacija), ekonominės veiklos sritis ir narystės homogeniškumas ir heterogeniškumas.

Disertacijos tyrimo metodologinį pagrindą sudaro socialiniuose moksluose susiformavusi kiekybinio tyrimo samprata ir modernios, socialiniams mokslams būdingos matematinio duomenų apdorojimo strategijos, grįstos daugiamaite statistika.

Remiantis disertacinį darbą buvo taikyti šie **tyrimo metodai**:

- Mokslinės literatūros analizė: atlikta grupių, valstybės ir organizuotų interesų grupių sąveikos, interesų grupių ryšių su valdžios institucijomis ir Europos Sąjungos integracijos teorijų analizė.
- Kiekybinis tyrimas: sudaryta kiekybinio tyrimo priemonė – klausimynas. Tyrimo klausimyno vidinė dermė (patikimumas ir validumas) patikrinta psichometrine statistika. 2007–2009 m. atliktas pirmasis Lietuvoje nacionalinių verslo interesų asociacijų kiekybinis tyrimas.
- Apklausa – apklausta 112 Lietuvos verslo interesų asociacijų. Kiekybinio tyrimo grįžtamumas – 75 proc. Apklausa atlikta vadovaujantis nustatyta tyrimo schema.
- Statistinė duomenų analizė: kiekybinio tyrimo duomenys apdoroti naudojant SPSS programinę įrangą. Disertacijoje pritaikyti daugiamaciai statistikos metodai: koreliacija, linijinė regresija, faktorinė analizė ir multidimensinės skalės. Disertacinio darbo gynamieji teiginiai įvertinti vadovaujantis *Mann-Whitney U* kriterijumi.

Disertacijos **teorinis reikšmingumas ir mokslinis naujumas** pasireiškia tuo, kad remiantis grupių, valstybės ir organizuotų interesų sąveikos, interesų grupių ryšių su valdžios institucijomis ir Europos Sąjungos integracijos teorijomis ir narystės logikos bei įtakos logikos modeliais buvo sukurtas naujas integruotas verslo interesų asociacijų elgsenos modelis. Atlikta reali mokslinė veikla, papildanti jau esančius teorinius vaizdinius apie organizuotų verslo interesų subjektų elgseną ir sąveikas su valdžios institucijomis. Tyrimo metu sukaupti reikšmingi mokslo faktai apie Lietuvos verslo interesų asociacijų elgseną ir ryšius su valdžios institucijomis nacionaliniu ir Europos Sąjungos lygiu, suteikiantys naujų teorinių dimensijų tolimesniems verslo interesų grupių elgsenos ir ryšių su valdžios institucijomis tyrimams.

Tyrimo praktinę ir taikomąją reikšmę apibūdina tai, kad atlikus kiekybinį tyrimą ir apklausus 112 Lietuvos verslo interesų asociacijų pirmą kartą Lietuvoje gauti duomenys ir sukaupti mokslo faktai atveria naujas galimybes tobulinti Lietuvos verslo interesų asociacijų elgseną ir sąveikas su valdžios institucijomis modelius nacionaliniu ir Europos Sąjungos lygiu. Disertacinio darbo tyrimo rezultatų vartotojų ratas apima Lietuvos verslo interesų asociacijas, Lietuvos valdžios institucijas ir Europos Sąjungos institucijas.

Disertacinio darbo struktūra ir apimtis. Disertacinį darbą sudaro įvadas, trys dalys (teorinė, disertacijos metodologija ir kiekybinio tyrimo duomenų analizė ir gautų rezultatų interpretavimas), rezultatų apibendrinimas, išvados ir pasiūlymai tolimesnei mokslinei diskusijai. Darbo apimtis – 166 puslapiai (be priedų). Disertaciniame darbe pateiktos 43 lentelės ir 24 paveikslai. Disertacinis darbas papildytas 4 priedais. Rašant darbą pasinaudota 217 literatūros šaltinių.

Įvadas. Įvade atskleidžiamas temos aktualumas, pagrindžiama disertacijos mokslinė problema, apibrėžiamas tyrimo objektas, dalykas, tyrimo tikslas bei

uždaviniai, apibrėžiami taikomi tyrimo metodai, atskleidžiamas disertacinio darbo mokslinis naujumas ir praktinis reikšmingumas.

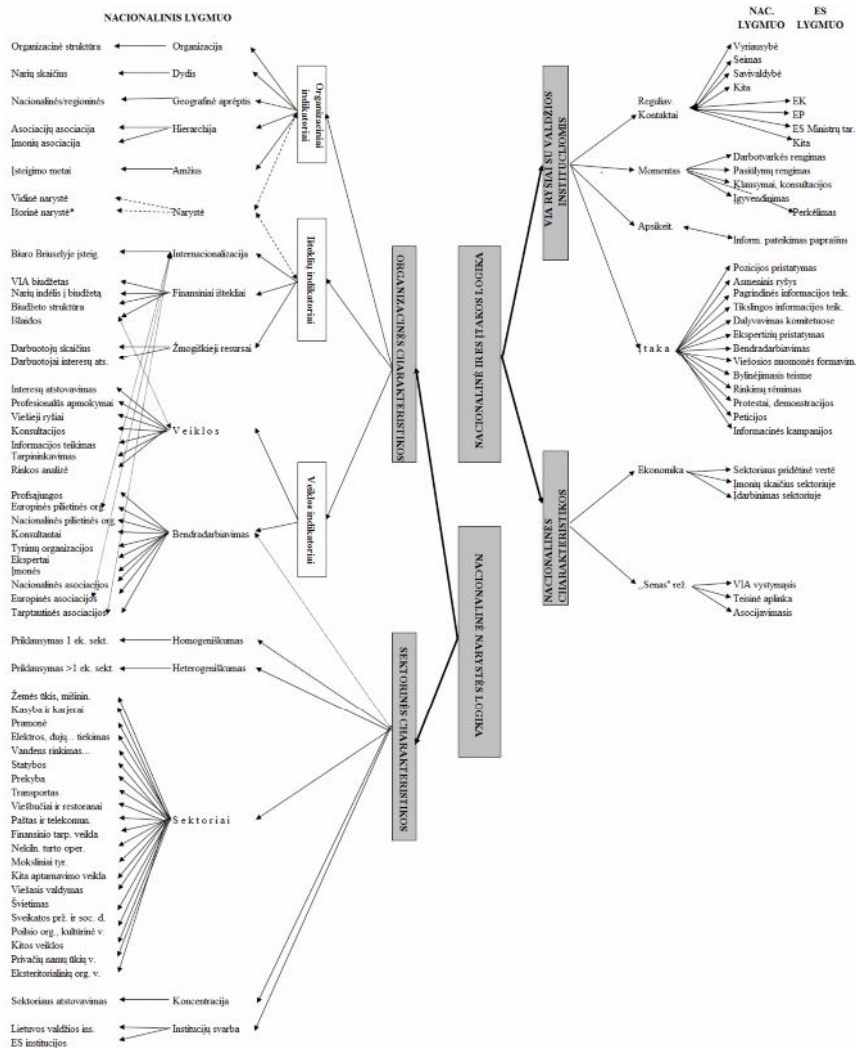
1 dalis. Organizuotų interesų ir valdžios institucijų sąryšiai socialiniuose moksluose. Pirmoje dalyje yra nagrinėjami organizuotų interesų grupių, verslo interesų asociacijų, jų elgsenos ir kiti pagrindiniai konceptai ir jų traktuotės. Analizuojamos organizuotų interesų ir valdžios institucijų sąryšių ir Europos Sąjungos integracijos poveikio organizuotiems interesams teorijos. Nagrinėjami verslo interesų asociacijų elgsenos modeliai: demokratijos legitimumo modelis, interesų grupių ryšių su valdžios institucijomis modelis, europeizacijos įtakos organizuotiems interesams modelis ir interesų įtakos kelių modelis.

2 dalis. Disertacijos metodologija. Antroje dalyje pateikiama tyrimo logikos schema, argumentuojamas pasirinktų statistinių metodų pagrįstumas tyrime, analizuojami narystės logikos ir įtakos logikos modeliai. Remiantis jais ir ankstesne analize sudaromas Lietuvos verslo interesų asociacijų elgsenos modelis (1 pav.).

Tyrimas patvirtino, kad pristatytas verslo interesų asociacijų elgsenos modelis yra tinkamas Lietuvai. Antroje dalyje pristatoma disertacijos tyrimo priemonė (instrumentas) – klausimynas, apibūdinama tyrimo eiga, nustatoma imtis, pristatomi duomenų rinkimo ir tyrimo šaltiniai.

3 dalis. Lietuvos verslo interesų asociacijų elgsena. Trečioje dalyje analizuojami Lietuvos verslo interesų asociacijų vystymosi ypatumai, pristatomi kiekybinio tyrimo, atlikto pagal sudarytą verslo interesų asociacijų elgsenos modelį, duomenys ir išsami jų analizė bei aptariami gauti rezultatai. Be to, pateikiama Lietuvos verslo interesų asociacijų ryšių su valdžios institucijomis nacionaliniu ir Europos Sąjungos lygiu ryšių struktūra.

Nors Lietuvos verslo interesų asociacijos yra nedidelės (turimas omeny asociacijų narių skaičius), jos disponuoja labai ribotais žmogiškaisiais išteklių ir finansinėmis galimybėmis, bet vis dėlto šie veiksniai atlikto kiekybinio tyrimo metu buvo įvertinti kaip darantys pakankamai reikšmingą įtaką asociacijų elgsenai – Lietuvos verslo interesų asociacijos gana intensyviai veikia atstovaudamos savo narių interesams valdžios institucijose nacionaliniu lygiu: Vyriausybėje politiniu ir administraciniu lygiu, Seime per politines partijas, komitetus ir per Seimo narius, taip pat ir savivaldybėse politiniu ir administraciniu lygiu. Vyriausybės Lietuvos verslo interesų asociacijos dažniausiai atstovauja savo interesams administraciniu lygiu, tačiau Vyriausybės politinis lygmuo taip pat yra pakankamai patrauklus asociacijoms (1 lentelė). Seime Lietuvos verslo interesų asociacijos dažniausiai bendrauja su Seimo nariais, ir tai paaiškina tai, kad asociacijos, atstovaudamos savo interesams, dažnai pirmenybę teikia asmeninių ryšių taktikoms.

1 pav. Verslo interesų asociacijų elgsenos modelis²

² Šaltinis: adaptuota iš Schmitter ir Streck (1999), Schneider ir Tenbücken (2002), Lindblom (1977), Wilson (2003), Kohler-Koch ir Quittkat (1999).

1 lentelė. Lietuvos verslo interesų asociacijų ryšių su valdžios institucijomis nacionaliniu lygiu struktūra ³

Institucija	Lygmuo	Dažnumas	Procentai
Vyriausybė	Politinis lygmuo	Nė karto	23,1 %
		Kartą per metus	7,4 %
		Du/daugiau kartų per metus	69,5 %
	Administracinis lygmuo	Nė karto	12,0 %
		Kartą per metus	7,4 %
		Du/daugiau kartų per metus	80,6 %
Seimas	Politinės partijos	Nė karto	29,6 %
		Kartą per metus	14,8 %
		Du/daugiau kartų per metus	55,6 %
	Seimo nariai	Nė karto	17,6 %
		Kartą per metus	13,9 %
		Du/daugiau kartų per metus	68,5 %
	Seimo komitetai	Nė karto	26,9 %
		Kartą per metus	12,0 %
		Du/daugiau kartų per metus	61,1 %
Savivaldybės	Politinis lygmuo	Nė karto	25,8 %
		Kartą per metus	16,7 %
		Du/daugiau kartų per metus	57,5 %
	Administracinis lygmuo	Nė karto	28,1 %
		Kartą per metus	12,1 %
		Du/daugiau kartų per metus	59,8 %

Apie 40 proc. tyrime dalyvavusių Lietuvos verslo interesų asociacijų teigia turinčios ryšių su Europos Sąjungos institucijomis. Analizuojant šių ryšių struktūrą stebimas priešingas rezultatas nei nacionaliniu lygiu (2 lentelė). Lietuvos verslo interesų asociacijos dažniausiai palaiko ryšį su Europos Komisija, viena reikšmingiausių Europos Sąjungos institucijų. Nors ši institucija yra atvira visų Europos Sąjungos šalių narių interesams, tačiau Lietuvos verslo interesai neturi tokių pačių interesų atstovavimo galimybių kaip verslo interesų asociacijos iš tokių šalių narių kaip Vokietija, Prancūzija, Ispanija ar Jungtinė Karalystė, nes Lietuvos verslo interesų asociacijų ekonominis svarumas yra žymiai mažesnis. Todėl Lietuvos verslo interesų asociacijos privalo rinktis netiesioginį interesų atstovavimą per narystę nacionalinėse verslo interesų konfederacijose arba europinėse verslo interesų asociacijose. Tačiau narystė Europos asociacijose neretai sukelia asociacijoms finansinių sunkumų dėl didelio narystės mokesčio.

³ Šaltinis – pateikta autorės atlikus kiekybinį Lietuvos verslo interesų asociacijų tyrimą 2007–2009 m. disertacinio darbo kontekste.

2 lentelė. Lietuvos verslo interesų asociacijų ryšių su valdžios institucijomis Europos Sąjungos lygiu struktūra⁴

Institucija	Lygmuo	Dažnumas	Procentai
Europos Komisija	Politinis lygmuo	Nė karto	61,7 %
		Kartą per metus	25,5 %
		Du/daugiau kartų per metus	12,8 %
	Administracinis lygmuo	Nė karto	51,1 %
		Kartą per metus	20,0 %
		Du/daugiau kartų per metus	28,9 %
Europos Parlamentas	Sekretoriatas	Nė karto	71,7 %
		Kartą per metus	15,2 %
		Du/daugiau kartų per metus	13,1 %
	Parlamento nariai	Nė karto	50,0 %
		Kartą per metus	23,9 %
		Du/daugiau kartų per metus	26,1 %
	Komitetai	Nė karto	71,7 %
		Kartą per metus	13,0 %
		Du/daugiau kartų per metus	15,3 %
Europos Sąjungos Taryba	Politinis lygmuo	Nė karto	73,9 %
		Kartą per metus	8,7 %
		Du/daugiau kartų per metus	17,4 %
	COREPER, darbo grupės	Nė karto	80,0 %
		Kartą per metus	6,7 %
		Du/daugiau kartų per metus	13,3 %
	Generalinis sekretoriatas	Nė karto	88,6 %
		Kartą per metus	9,1 %
		Du/daugiau kartų per metus	2,3 %

Trečioje dalyje taip pat įvertinami disertacijos ginamieji teiginiai.

Visiškai patvirtintas pirmasis ginamasis teiginys, kad dabartinis Lietuvos verslo interesų asociacijų tinklas yra suskaidytas ir monopolizuotas. Jame dominuoja atskiros stambios elitinės verslo interesų asociacijos.

Antrasis disertacijos ginamasis teiginys patvirtintas iš dalies. Lietuvos verslo interesų asociacijos, atstovaudamos savo interesams, teikia pirmenybę valdžios institucijoms nacionaliniu lygiu, apie 40 proc. Lietuvos verslo interesų asociacijų patvirtino, kad turi ryšių su Europos Sąjungos institucijomis. Dalyvavimo Europos Sąjungos lygiu svarba, deja, nelemia atitinkamų verslo interesų asociacijų pokyčių, t. y. žymaus elgsenos ir veiklų profesionalumo lygmens

⁴ Šaltinis – pateikta autorės atlikus kiekybinį Lietuvos verslo interesų asociacijų tyrimą 2007–2009 disertacinio darbo kontekste.

augimo. Tik maža dalis Lietuvos verslo interesų asociacijų turi darbuotoją, dirbantį pilnu etatu, ar padalinį, atsakingą už Europos Sąjungos lygio reikalus.

Trečiasis disertacijos teiginys patvirtintas taip pat iš dalies. Lietuvos verslo interesų asociacijos, veikdamos nacionaliniu lygiu, išlaiko sąveikos (kontaktų dažnumo) balansą tarp dviejų valdžios institucijų, t. y. Vyriausybės ir Seimo. Lietuvos verslo interesų asociacijos, veikdamos Europos Sąjungos lygiu, dažniausiai bendrauja su Europos Komisija (apie 50 proc.) ir Europos Parlamentu (apie 50 proc.). Tik apie 20 proc. Lietuvos verslo interesų asociacijų teigia turinčios ryšių su Europos Sąjungos Taryba.

Ketvirtasis disertacijos teiginys patvirtintas iš dalies. Pagrindiniai Lietuvos verslo interesų asociacijų sąveikos su valdžios institucijomis dažnumą (kontaktų) lemiantys veiksniai yra verslo interesų asociacijų dydis (narių skaičius), geografinė aprėptis (nacionalinės ar regioninės asociacijos), amžius (skaičiuojamas nuo įkūrimo metų), narystė kitose asociacijose (europinėse asociacijose), internacionalizacija (biuro įsteigimas Briuselyje), finansiniai ištekliai, žmogiškieji ištekliai, atliekamų veiklų ir teikiamų paslaugų diapazonas, bendradarbiavimo modeliai ir narystės heterogeniškumas. Lietuvos verslo interesų asociacijų elgsenai ir ryšių su Europos Sąjungos institucijomis struktūrai turi įtakos šie veiksniai: internacionalizacija, finansiniai ištekliai, žmogiškieji ištekliai, bendradarbiavimo modeliai, asociacijos ekonominis svoris ir narystės heterogeniškumas (skėtinės asociacijos).

Rezultatų apžvalga

Vertinant pagal sudarytą verslo interesų asociacijų elgsenos modelį organizacinė ir sektorinė Lietuvos verslo interesų asociacijų charakteristikos daro įtaką asociacijų elgsenai ir ryšiams su valdžios institucijomis nacionaliniu ir Europos Sąjungos lygiu.

Disertaciniame darbe ištirta, kokią įtaką asociacijų elgsenai daro šie Lietuvos verslo interesų asociacijų organizaciniai požymiai: dydis (narių skaičius), geografinė aprėptis (nacionalinės ar regioninės asociacijos), amžius (skaičiuojamas nuo asociacijos įkūrimo), narystė kitose verslo interesų asociacijose, internacionalizacija (biuro įsteigimas ar atstovo turėjimas Briuselyje), biudžetas, žmogiškieji ištekliai (pilnu etatu dirbantys asociacijose darbuotojai), veiklų apimtis (atliekamos veiklos ir siūlomos paslaugos) ir bendradarbiavimo būdai (bendradarbiavimas su ekspertais, institucijomis, kitomis asociacijomis ir pan.).

Tyrimo rezultatai įrodė, kad verslo interesų asociacijų dydis yra svarbus kintamasis, darantis įtaką elgsenai, ryšiams su Vyriausybe nacionaliniu lygiu ir jų struktūrai. Verslo interesų asociacijų dydis yra svarbus kintamasis, leidžiantis manyti, kad didesnės asociacijos turi daugiau žmogiškųjų išteklių ir gali sukurti daugiau vidinės ir išorinės ekspertizės. Tačiau Europos Sąjungos lygiu šis kintamasis neturi reikšmės.

Geografinė aprėptis turi įtakos nacionalių verslo interesų asociacijų elgsenai: jų kontaktai su Vyriausybe ir Seimu yra dažnesni. Regioninės verslo interesų asociacijos dažniau bendrauja su savivaldybėmis. Geografinės aprėpties įtaka Europos Sąjungos lygiu nenustatyta.

Verslo interesų asociacijų amžius turi įtakos ryšių su Vyriausybe ir Seimu dažnumui. Verslo interesų asociacijų amžius reiškia didelę asociacijų patirtį ir ekspertizę, kuria galima tikslingai pasinaudoti, taip pat suteikia patikimo socialinio partnerio statusą vykstant konsultacijoms nacionaliniu lygiu. Verslo interesų asociacijų amžius neturi reikšmės jų elgsenai Europos Sąjungos lygiu.

Regioninių verslo interesų asociacijų narystė nacionalinėse asociacijose (konfederacijose) neturi įtakos jų elgsenai ir ryšių su valdžios institucijomis struktūrai, tačiau Lietuvos verslo interesų asociacijų narystė europinėse asociacijose reiškia dažnesnius verslo interesų asociacijų ryšius su Vyriausybe ir Seimu nacionaliniu lygiu. Įtaka Europos Sąjungos lygiu neužfiksuota.

Internacionalizacijos kintamasis daro teigiamą įtaką Lietuvos verslo interesų asociacijų elgsenai ir kontaktų su Vyriausybe nacionaliniu lygiu dažnumui, taip pat ryšių su Europos Komisija, Europos Parlamentu ir Europos Sąjungos Taryba dažnumui.

Nors Lietuvos verslo interesų asociacijos disponuoja gana mažu biudžetu, tačiau didesni finansiniai ištekliai išlieka svarbus organizacinės charakteristikos kintamasis, darantis įtaką asociacijų elgsenai ir kontaktų dažnumui su Vyriausybe ir Seimu ir Europos Komisija. Tačiau svarbus yra ne tik biudžeto dydis, bet ir tai, kaip biudžetas yra paskirstomas. Lietuvos verslo interesų asociacijos, kurios skiria iki 50 proc. savo biudžeto interesų atstovavimui, turi dažnesnius kontaktus su Europos Parlamentu, nei kad verslo interesų asociacijos, skiriančios daugiau nei 50 proc. savo biudžeto interesų atstovavimui. Šis rezultatas yra netikėtas, nes įprasta teigti, kad didesnė biudžeto dalis, skiriama interesų atstovavimui, reiškia dažnesnius kontaktus. Ryšys tarp biudžeto ir verslo interesų asociacijų elgsenos interesų atstovavimo strategijų pasirinkime nenustatytas.

Žmogiškųjų išteklių kintamasis turi įtakos verslo interesų asociacijų elgsenai. Daugiau darbuotojų įdarbinusios verslo interesų asociacijos turi dažnesnius ryšius su Vyriausybe ir Seimu nacionaliniu lygiu ir Europos Komisija Europos Sąjungos lygiu. Darbuotojų, dirbančių tiesiogiai interesų atstovavimo srityje, skaičius taip pat turi įtakos ryšių su valdžios institucijomis struktūrai.

Verslo interesų asociacijų veiklą ir siūlomų paslaugų apimtis daro įtaką asociacijų elgsenai. Didesnė veiklą apimtis lemia dažnesnius kontaktus su Vyriausybe ir Seimu. Plati veiklą apimtis pažymi gerai organizuotą verslo interesų asociaciją, galinčią veiksmingai sutelkti savo narius, jų interesus, operatyviai formuoti bendrą poziciją ir jai atstovauti. Tačiau plati atliekamų veiklų apimtis taip pat gali turėti įtakos verslo interesų asociacijų misijai ją transformuojant į tam tikrų veiklų atlikėją ir paslaugų teikėją.

Tyrimo metu nustatyti koreliacijos atvejai tarp bendradarbiavimo su profesionalais ir nacionalinėmis organizacijomis ir kontaktų dažnumo su Vyriausybe ir Seimu nacionaliniu lygiu. Europos Sąjungos lygiu nustatyta koreliacija tarp ryšių su Europos Komisija ir Europos Parlamentu ir bendradarbiavimo su profesionalais, nacionalinėmis, europinėmis ir tarptautinėmis organizacijomis. Atlikta regresija parodė, kad verslo interesų asociacija, daugiau bendradarbiaudama su profesionalais, turi dažnesnius ryšius su Vyriausybe nacionaliniu lygiu, o dažnesnis bendradarbiavimas su profesionalais ir nacionalinėmis organizacijomis lemia dažnesnius kontaktus su Seimu nacionaliniu lygiu. Europos Sąjungos lygiu dažnesnis bendradarbiavimas su profesionalais ir tarptautinėmis organizacijomis atitinka dažnesnius kontaktus su Europos Komisija, o dažnesnis bendradarbiavimas su nacionalinėmis ir tarptautinėmis organizacijomis – su Europos Parlamentu. Nustatyta, kad bendradarbiavimas su profesionalais ir nacionaliniu, ir Europos Sąjungos lygiu lemia dažnesnius ryšius.

Disertaciniame darbe iširta, kokią įtaką asociacijų elgsenai daro šie Lietuvos verslo interesų asociacijų sektoriai: homogeniškumas, heterogeniškumas ir interesų koncentracija (verslo interesų asociacijos atstovaujama tam tikro sektoriaus rinkos dalis).

Atliktas kiekybinis tyrimas įrodė, kad Lietuvos verslo interesų asociacijos, atstovaujančios daugiau nei vienam ekonomikos sektoriui (heterogeniškos verslo interesų asociacijos), turi dažnesnius ryšius su savivaldybėmis nacionaliniu lygiu ir Europos Parlamentu Europos Sąjungos lygiu. Heterogeniškos verslo interesų asociacijos patiria daugiau vidinių prieštaravimų tarp narių, atstovaujančių skirtingoms sritims, todėl pasiekti kompromisą yra sudėtinga.

Kuo didesnei rinkos daliai atstovauja verslo interesų asociacijos (pasižyminčios didesne koncentracija), tuo dažnesnius kontaktus jos turi su Vyriausybe ir Seimu ir retesnius kontaktus su savivaldybėmis. Kita vertus, didele sutelktimi pasižyminčioms verslo interesų asociacijoms kyla grėsmė netekti narių, nes nauji nariai gali nestoti į asociaciją, numatydami, kad jų interesams gali būti atstovaujama be jų aktyvaus dalyvavimo ar išteklių paskyrimo.

Išvados

1. Lietuvos verslo interesų asociacijų sandara nėra nuosekli: dominuoja ne daug narių turinčios nacionalinio lygmens asociacijos, yra gana daug asociacijų, veikiančių viename ir tame pačiame ekonomikos sektoriuje. Abi paminėtos verslo interesų asociacijos kategorijos yra gana silpnai organizuotos, disponuoja ribotais ištekliais ir turi nedaug ryšių su valdžios institucijomis nacionaliniu ir europiniu lygiu. Nemažas formalijų, arba vadinamųjų „popierinių“, verslo interesų asociacijų skaičius Lietuvoje yra nulemtas įvairių paramos projektų ar programų, kuriomis remiamos asocijuotos veiklos, todėl verslininkams ar įmonių vadovams yra naudinga įkurti formalias asociacijas. Ši išvada prieštarauja

mokslinėje literatūroje dominuojančiai nuostatai, kad verslo interesų asociacijos yra įkuriamos ne dėl ekonominių priežasčių, nes verslo įmonės konkuruoja viena su kita ekonominėje srityje, bet kaip atsvara kitoms asocijuotoms struktūroms, veikiančioms visuomenėje, ypač profesinėms sąjungoms, taip pat siekiant atstovauti politiniams interesams. Lietuvos verslo interesų asociacijų įkūrimas, paremtas rinkos priežastimis, silpnina jų potencialą, ir tai daro neigiamą įtaką nacionalinio lygmens verslo interesų asociacijoms ir jų legitimumui. Lietuvos verslo interesų konfederacijos jungia silpnas, organizaciškai susiskaldžiusias, formalias regioninio lygmens verslo interesų asociacijas, kurios nėra pajėgios atlikti tikrųjų narių funkcijų. Nacionalinės verslo interesų asociacijos, jungiančios silpnus narius, veikia kaip profesionalūs verslininkų ar vadybininkų klubai, bet ne kaip tikros nacionalinės verslo interesų asociacijos.

2. Europos Sąjungos plėtra ir gilėjanti integracija daro įtaką nacionalinių institucijų struktūrai, tačiau tyrimo metu nenustatyta žymaus Europos Sąjungos integracijos poveikio Lietuvos verslo interesų asociacijų elgsenai ar ryšiams su valdžios institucijomis nacionaliniu ir europiniu lygiu. Dauguma Lietuvos verslo interesų asociacijų nėra prisitaikiusios prie pasikeitusios politinės aplinkos. Be to, Lietuvos verslo interesų asociacijų struktūra ir tinklas nėra galutiniai, kiekvienais metais Lietuvoje įsteigiama naujų asociacijų.

3. Verslo interesų asociacijos, veikiančios nacionaliniu ar Europos Sąjungos lygiu, priklausomai nuo tyrimo tikslo gali būti tiriamos ir vertinamos įvairiai: kaip atskiros organizacijos arba kaip organizacijų visuma su tik joms būdingais ryšiais su valdžios institucijomis, organizavimusi, elgsena, strategija ir pan. Demokratijos legitimumo modelis, priėjimo prie valdžios institucijų vertinimo modelis, europeizacijos teorija paremtas modelis – tai keletas galimų priemonių, taikomų vertinant verslo interesų asociacijų elgseną. Lietuvos verslo interesų asociacijos tirtos vadovaujantis disertaciniame darbe sukurtu ir pateiktu verslo interesų asociacijų elgsenos modeliu, paremtu kompleksinių ryšių tarp verslo interesų ir valdžios institucijų teorijomis ir narystės logikos modeliu ir įtakos logikos modeliu. Skirtingų požiūrių ir modelių analizė padėjo sudaryti kompleksiską požiūrį į verslo interesų asociacijas ir modelį, galimą veiksmingai pritaikyti vertinant verslo interesų asociacijų elgseną nacionaliniu ir europiniu lygiu. Modelis buvo pritaikytas tyrimui nacionaliniu ir europiniu lygiu pirmą kartą ir pasitvirtino kaip veiksmingas modelis tiriant nacionalines verslo interesų asociacijas.

4. Lietuvos verslo interesų asociacijų sistema yra tarpvyriausybės (intergovernmentalism) teorijos atstovė, nes Lietuvos asociacijų dėmesio centre yra nacionalinės valdžios institucijos, ir su jomis verslo interesų asociacijos turi dažnesnius kontaktus nei kad su Europos Sąjungos institucijomis. Lietuvos verslo interesų asociacijų įstojimo į europines verslo interesų asociacijas atvejai yra labai reti dėl išteklių ribotumo. Tačiau disertacinis darbas atkreipia dėmesį, kad daugiapakopio valdymo teorijos užuomazgos taip pat yra nustatytos. Nu-

statytas stiprių ir gerai organizuotų Lietuvos verslo interesų asociacijų trūkumas gali pastūmėti atskiras verslo įmones tiesiogiai pradėti atstovauti savo interesams valdžios institucijose ne tik nacionaliniu, bet ir europiniu lygiu, nes nacionalinių asociacijų pozicijos stiprumas europinėse asociacijose taip pat yra abejotinas.

5. Lietuvos verslo interesų asociacijų elgsenai ir ryšiams su nacionalinėmis valdžios institucijomis įtakos turi nustatyti dešimt nepriklausomų kintamųjų: verslo interesų asociacijos dydis, geografinė aprėptis, amžius, narystė europinėse asociacijose, internacionalizacija, finansiniai ištekliai, žmogiškieji ištekliai, siūlomų veiklų diapazonas, bendradarbiavimo modeliai ir narystės heterogeniškumas. Lietuvos verslo interesų asociacijų elgsenai ir ryšiams su Europos Sąjungos institucijomis įtakos turi šeši nepriklausomi kintamieji: verslo interesų asociacijų internacionalizacija, finansiniai ištekliai, žmogiškieji ištekliai, bendradarbiavimo modeliai, asociacijos ekonominis svoris ir narystės heterogeniškumas.

6. Vienas iš pagrindinių organizuotų verslo interesų bruožų, išskiriantis jas iš kitų organizuotų interesų grupių, yra jų autonomija, t. y. nepriklausymas jokiai politinei partijai ar politinei jėgai. Verslo interesų asociacijos siekia atstovauti savo interesams ir daryti įtaką, nepriklausydamos politinei struktūrai. Dalis Lietuvos verslo interesų asociacijų turi stiprius „nematomus“ ryšius su politinėmis jėgomis, ir tai silpnina asociacijų autonomiją ir potencialą. Susilpnėjusi Lietuvos verslo interesų asociacijų autonomija daro neigiamą įtaką Lietuvos verslo interesų asociacijų ir valdžios institucijų ir visuomenės tarpusavio pasitikėjimui.

7. Lietuvos verslo interesų asociacijų elgsena yra stipriai veikiamą Lietuvos politinės ir ekonominės santvarkos ir jos raidos ypatumų. Dalis Lietuvos verslo interesų asociacijų narių yra Lietuvos verslo įmonės, kurios turi „paveldėtą“ iš tarybinės santvarkos bruožų. Deja, tokios verslo įmonės nestiprina verslo interesų asociacijų, kurioms priklauso. Jų taip pat nestiprina nepakankamai gerai šalyje veikiančios darbuotojų asociacijos. Stiprios profesinės sąjungos galėtų sukurti stiprią atsvarą Lietuvos verslo interesų asociacijoms ir padarytų teigiamą įtaką Lietuvos verslo interesų asociacijų sustiprėjimui ir vestų prie atskirų smulkių verslo interesų asociacijų susijungimo. Smulkių Lietuvos verslo interesų asociacijų susijungimas sudarytų sąlygas sutelkti finansinius ir žmogiškuosius išteklius ir sustiprintų asociacijų pozicijas, elgseną ir ryšius su valdžios institucijomis nacionaliniu ir europiniu lygiu. Valdžios institucijos savo ruožtu taip pat gali priimti teisines priemones, skatinančias silpnas ir stokojančias išteklių verslo interesų asociacijas susijungti, ir tai padidintų asociacijų galimybes.

8. Lietuvos verslo interesų asociacijų elgsena yra nukreipta į ekonominės gerovės kūrimą, neretai pastebimas veiklos neskaidrumas. Lietuvos verslo interesų asociacijų socialinės atsakomybės projektai, bendradarbiavimas su akade-

mine bendruomene, jaunimo programų rėmimas ir pan. yra reti atvejai, tačiau jų padažnėjimas padėtų kurti verslo interesų asociacijų, kaip socialinės atsakomybės skatintojų, įvairių ir sudarytų sąlygas ryšių su valdžios institucijomis pokyčiams, skatintų atvirą dialogą su politinių sprendimų priėmėjais. Šiuo metu Lietuvos verslo interesų asociacijų elgsenoje dominuoja neveiksmingas požiūris, skatinantis ekonominės veiklos individualizmą, pasyvumą arba atsitraukimą į privačią ir uždara sritį.

Siūlymai tolimesnei mokslinei diskusijai

Šiame disertaciniame darbe ne tik nustatyta ir pažymėta Lietuvos verslo interesų asociacijų vieta socialinių mokslų tyrimų tinkle šiuo metu, bet ir pateiktas išsamus Lietuvos verslo interesų asociacijų elgsenos ir ryšių su valdžios institucijomis nacionaliniu ir europiniu lygiu kiekybinis tyrimas ir išsami duomenų analizė. Šis tyrimas yra pagrindas tolesniems tyrimams, siekiant, kad tyrimai būtų paremti empiriniais duomenimis, o ne įspūdziais, o taip ydingai, deja, dažnai daroma: apie Lietuvos verslo interesų asociacijas pateikiama labai įvairios ir neretai tik nuomone pagrįstos informacijos įvairiais (ne visada patikimais) kanalais. Lietuvos verslo interesų asociacijos, kaip tarpinės organizacijos tarp visuomenės ir valstybės, ir jų elgsena gali būti toliau tiriama, ir tokie tyrimai gali pateikti socialiniams mokslams įdomių rezultatų.

Šio disertacinio darbo tyrimo dalykas yra Lietuvos verslo interesų asociacijų elgsena ir ryšiai su valdžios institucijomis. Pakeitus tyrimo dalyką ir tiriant valdžios pareigūnų – dažnai tiesiogiai bendraujančių su Lietuvos verslo interesų asociacijomis – patirtį ir liudijimus, galima gauti naujų vertingų palyginamų rezultatų apie verslo interesų asociacijų elgseną. Analogiško tyrimo rezultatų interpretavimas ir palyginimas su dabartiniu disertaciniu darbu galėtų tapti moksliskai įvairių šiandieną fiksuojamų procesų vertinimo paaiškinimu.

Atkreiptinas dėmesys, kad verslo interesų asociacijų tyrimų rezultatai negali būti tapatinami su atskirų privačių įmonių ir kompanijų politinės elgsenos tyrimo rezultatais, tačiau gali būti su jais lyginami ir gali suteikti moksliskai įdomių išvalgų. Taip pat rekomenduotina tirti Lietuvos verslo interesų asociacijas vadovaujantis europeizacijos teorija. Analogiškas tyrimas, atliktas pasitelkus pateiktą kiekybinio tyrimo priemonių rinkinį po 5–6 metų, padėtų nustatyti moksliskai vertingus pokyčius, tai gali būti ir labai sudėtingas, ir labai įdomus mokslo procesas. Lisabonos sutarties įsigaliojimas, tikėtina, taip pat gali turėti įtakos verslo interesų asociacijų elgsenai, todėl šio aspekto tyrimas taip pat būtų įdomi pradėto tyrimo tąsa.

MOKSLINIŲ PUBLIKACIJŲ DISERTACIJOS TEMA SĄRAŠAS

1. Grigaliūnaitė, J. 2010, „Business Interest Associations in Lithuania: Status, Role and Prospects” (LT. „Verslo interesų asociacijos Lietuvoje: statusas, vaidmuo ir perspektyvos“), *Socialinių mokslų studijos*, MRU, Vilnius, vol. 5, No. 5. p. 63-84.
2. Grigaliūnaitė J., Mačiukaitė-Žvinienė S. 2006, „Looking for Civil Participation in the Baltic States: Non-Governmental Sector” (LT. „Pilielinės visuomenės apraiškos Baltijos šalyse: nevyriausybinės organizacijos“), *Viešojo politikos ir administravimas*, MRU ir KTU, Vilnius, No. 17, p. 115-123.

PRANEŠIMAI DISERTACIJOS TEMA MOKSLINIUOSE SEMINARUOSE

1. Grigaliūnaitė, J. 2005 m. spalio 16-18 d. pranešimas „Lithuanian BIAs: Research Design“ Manheimo universiteto Europos socialinių tyrimų centro (Vokietija) koordinuojamo jaunųjų mokslininkų ekscelencijos tinklo CONNEX seminare „Civil Society Involvement in European Governance“.
2. Grigaliūnaitė, J. 2006 m. gegužės 20-26 d. pranešimas „Lithuanian BIAs: Empirical Research Particularities“ Manheimo universiteto Europos socialinių tyrimų centro (Vokietija) koordinuojamo jaunųjų mokslininkų ekscelencijos tinklo CONNEX seminare „Applied Empirical Social Research“.
3. Grigaliūnaitė, J. 2006 m. birželio 26-30 d. pranešimas „Lithuanian BIAs: Landscape“ Europos universiteto instituto (Italija) organizuotoje jaunųjų mokslininkų ekscelencijos tinklo NEWGOV-CONNEX seminare „New Modes of Governance: Theoretical Approaches and Research Methods“.
4. Grigaliūnaitė, J. 2007 m. rugsėjo 14-15 d. pranešimas „Lithuanian BIAs: Interest Intermediation System“ Manheimo universiteto Europos socialinių tyrimų centro (Vokietija) koordinuojamo jaunųjų mokslininkų ekscelencijos tinklo CONNEX seminare „Civil Society Involvement in European Governance“.

GYVENIMO APRAŠYMAS

Asmeninė informacija

Vardas, pavardė Jolanta Grigaliūnaitė
El. paštas jolanta.grigaliunaite@ec.europa.eu
Gimimo data 1976 m. rugpjūčio 12 d.

Išsilavinimas

Datos **Rugsėjis 2005 – 2010**
Kvalifikacija Doktorantūros studijos
Įstaiga Mykolo Romerio universitetas
Datos **Rugsėjis 2003 – sausis 2005**
Kvalifikacija Viešojo administravimo magistro kvalifikacinis
laipsnis (ES politikos ir administravimo programa)
Įstaiga Mykolo Romerio universitetas

Darbo patirtis

Datos **2008 rugsėjis – dabar**
Profesija Projektų ir informacijos specialistė
Darbovietė Europos Komisija, Komunikacijos GD, Atstovybė
Lietuvoje
Datos **Rugsėjis 2005 – dabar**
Profesija Dėstytoja
Darbovietė Mykolo Romerio universitetas
Datos **2006 gegužė - 2008 rugpjūtis**
Profesija Direktoriaus pavaduotoja
Darbovietė Mokslo direkcija, Mykolo Romerio universitetas

Kalba(-os) Anglų k. (puikiai), rusų k. (puikiai), vokiečių k. (pa-
tenkinamai), prancūzų k. (patenkinamai)

Jolanta Grigaliūnaitė

BEHAVIOUR OF LITHUANIAN BUSINESS INTEREST ASSOCIATIONS⁵

Summary

The ways in which business interests organise themselves and how they participate in public policy formulation are influenced by the ongoing worldwide internationalisation of economic and political domains. Though this impact is of a global nature, it is under observation, particularly in Europe, as economic and political developments between the Member States (MSs) of the European Union (EU) progress (Wilts and Quitkatt 2003). For example, today, it is not the Member States but Brussels that sets the pace regarding product quality, competition rules or environment standards. Therefore, beginning with the construction of the European Single Market and the recent developments when the Lisbon Treaty came into force on 1 December 2009, these developments influence and change the ways business interests emerge, organise themselves, aggregate joint interests, plan access strategies and manage interrelations with public policy decision-makers. These activities are usually performed by formal business interest organisations that are called business interest associations (BIAs) and are ‘rational organisations specialised in defining, aggregating, and promoting the political interests of a distinct group of producers or employers’ (Schmitter and Streeck 1999, p. 20). The course of European developments not only generates the appearance of new forms of BIAs and relations between BIAs and public policy makers at the European level, but also impacts existing patterns of BIAs and their interrelationships with public policy institutions at the domestic level of each separate Member State. The ways that domestic business interest associations do this varies (Wilts and Quitkatt 2003).

Lithuania has experienced a rapid and profound process of transformation which challenged both the national regime and the organised interest landscape. The role of organised business interests in this dynamic environment deviates from the norm that is expected and found in more mature democracies (Pérez-Solórzano Borragán 2002). Therefore, social scientists argue that the characteristics of business interest associational systems are deeply influenced and determined by the socio-economic and political developments of each single country (Lanzalaco 1992). Studies on organised business interests in post-Soviet countries argue that Soviet political system scenarios were constructed

⁵ The thesis has been a constituent part of the European 6FP project ‘Connex – Network of Excellence: Connecting Excellence of European Governance’ coordinated by Mannheim University, European Social Research Center (Germany).

exclusively by state institutions themselves, and interest groups were kept on the periphery and were not granted opportunities of participation in the public policy making process (Ágh 1999, Pérez-Solórzano Borragán 2004, Martin and Waller 1994, Lukošaitis 2004). Though business interest organisations were in operation during the Soviet era, they were usually controlled by the state and had little authority over their own activities. In addition, interest organisation membership was rarely on a voluntary basis (Žiliukaite, Ramonaitė, et al. 2006).

The Lithuanian national arena in the context of interrelations between the state and BIAs is studied very rarely (Vilčinskas and Vijeikis 2007). Most studies mention the role of organised interest groups in Lithuania in general (Vilpišauskas and Nakrošis 2003), focus on the business interest representation tactics of certain Lithuanian BIAs at the national level (Broga 2001), analyse interests groups and their structure in general (Krupavičius 1998, Lifanova 1997), analyse interest groups networks (Kaminskas 2001a, 2001b) or look at lobbying in Lithuania (Andrikienė 2002a, 2002b, 2004).

The previous discourse has led to the construction of the *research problem statement* for this thesis. The embedded potential of the organised business interests is underused by Lithuanian business interest associations, though the existing scientific literature reiterates that business interests are probably the most organised and active segment of all other interests (Schmitter and Streeck 1999). The predominant characteristics of Lithuanian business interest associations seem to be internal organisational instability and fragmentation, elite dominance and mass passivity, a prevailing outsider status in contact with public policy institutions, and continuity of the ways of the old regime (Vilčinskas and Vijeikis 2007, Adomėnas, Augustinaitis and Janeliūnas 2007). Lithuania restored its independence and joined the European Union, and these changes were to entail re-ordering of the interrelations between the state and organised business interests in Lithuania, however they did not lead to a professionalisation of the Lithuanian business associations' organisations and activities.

In order to go towards solving the above research problem, the challenge of this doctoral thesis was that the unobtrusive nature of business interests restricts the common knowledge of the role, functions and influence of business actors, as does the prevailing secrecy and confidentiality which traditionally surrounds business interests. Thus, numerous difficulties in accessing the necessary data for evaluation of business interests lead most of the studies to focus on the characteristics of BIAs that are externally visible and open, for example, legal infrastructure. The present thesis goes deeper than external manifestations and is based on the quantitative survey of 112 Lithuanian business interest associations conducted in 2007–2009 by the author, the results of which are presented and discussed in the doctoral thesis.

The research problem determines the **subject of research** – the behaviour of Lithuanian business interest associations and their relations with public policy institutions – and leads to the guided **thesis objective** – to analyse and explain, by providing an empirical account, the development and political behaviour of Lithuanian business interest associations at the national and European Union level, and to discuss the type of Lithuanian business interest associations one might expect in the future.

The problem statement and the objective have been used to guide the doctoral thesis in accordance with the following principal **research questions**:

1. How did the Lithuanian BIAs develop and what are the characteristics of the behaviour of the Lithuanian business interest associations at the national and European Union level?
2. How do Lithuanian business interest associations interrelate with public policy makers and what determines the frequency of access of Lithuanian BIAs to national and European public policy institutions?

The thesis research objective is implemented and thesis research questions are answered by realising the following **tasks of the research**:

1. To analyse and determine the characteristics of the landscape of Lithuanian organised business interests.
2. To determine and analyse major theoretical models for the evaluation of behaviour of BIAs and their relations with public policy institutions and to suggest a model for evaluation of the behaviour of the Lithuanian BIAs and their relations with public policy institutions, and to build this model's research instrument.
3. To apply the suggested model for the evaluation of the behaviour of BIAs and their relations with public policy institutions and to investigate the organisational and sectoral domains of Lithuanian BIAs and assess their impact upon Lithuanian BIAs' behaviour and their relations with public policy institutions.
4. To explain the behaviour of Lithuanian BIAs and their relations with public policy institutions based on theoretical and practical research outcomes and provide recommendations for further development.

Considering this, the following derivation of research statements about the dependent variable and independent variables have been made.

1. The first fundamental research statement is that the Lithuanian business interest associations' landscape is rather monopolised in the hands of several particular business interest organisations.
2. Lithuanian BIAs maintain a higher degree of access with public authority institutions at the national level compared to the European level.
3. Regarding the national level, Lithuanian BIAs, in their choices on where to exert influence and represent interests, maintain a balance among national public authority institutions: the Government and the Parliament.

Considering the European level, Lithuanian BIAs have the highest degree of access to the Council of the European Union and the lowest degree of access to the European Commission.

4. Contact with public policy institutions varies according to a BIA's characteristics: the size of the BIA, financial and human resources, the level of associational action (low-order BIA or high-order BIA), the interest domain of the BIA (sectoral BIAs and cross-sectoral BIAs), and membership characteristics (homogeneous and heterogeneous members of BIAs).

Methods of Research

The attempts made in this doctoral thesis to develop an understanding of Lithuanian business interest associations' behaviour and interrelations with public policy institutions required a completely new quantitative survey, as no such comprehensive survey of Lithuanian business interest associations had ever been performed before.

The following methods were applied:

- Analysis of scholarly literature: examination of the theories of groups, interest–state interrelations, access to public authorities, European Union integration;
- Quantitative research: construction of a quantitative survey instrument – the questionnaire. Validity and reliability of the research instrument tested with psychometric statistics;
- Survey: 112 Lithuanian business interest associations were surveyed in the period 2007–2009. Rate of return of the survey: 75%. The survey statistical data was processed in line with a research scheme.
- Analysis of the data and calculations were made with the help of the Statistical Package for Social Sciences programme. The research methods applied in the statistical analysis of the data include: correlation, linear regression, factor analysis and multidimensional scaling. The thesis statements' tests were based on Mann-Whitney U criterion.

Theoretical framework and novelty of the research

The scientific value of the research is determined by its scientific novelty. In attempting to develop an understanding of the behaviour of Lithuanian business interest associations and their interrelations with public policy institutions, this doctoral thesis demanded a completely new survey of Lithuanian business interest associations, as no comprehensive data existed. The thesis approached its major objective from the perspective of various theories: the theory on state-organised interests and state-business relations and EU integration theories, and

developed an integrated analytical framework based on the mentioned theories and the models of logic of membership and logic of influence to investigate domestic business interest associations on two levels, i.e., the national and European level. The model provided for evaluation of the behaviour of the Lithuanian BIAs was proven with the current research and, as a result, provided new dimensions to the theoretical knowledge on BIAs' behaviour. Thus, the research has positive implications for social science as it contributes to how domestic BIAs could be investigated and can be applied for future research.

Finally, the practical importance of the research should be specified.

From a practical perspective, the conducted research contributes and increases the knowledge on how Lithuanian business interest associations organise and operate at the national and European level. The data of the research is rewarding material that practically explains how the organisation and functioning of Lithuanian BIAs takes place. The gained 'know-how' part of the research can be applied in practice by, on the one hand, business interest associations and, on the other hand, public policy makers at both levels.

Structure of the doctoral thesis. The doctoral thesis consists of three major parts, an introduction and conclusions. The thesis consists of 166 pages (excluding annexes). There are 43 tables and 24 figures presented in the thesis, and 217 literature references have been used. The thesis is supplemented and additionally substantiated by information presented in 4 annexes.

Introduction. The introduction illustrates the relevance of the research, navigates through the research problem to the research objective, research questions and tasks, presents the applied methods, and discusses the scientific and practical novelty of the doctoral thesis.

Part 1. Social Science Research on Interests Interrelations with State.

The first part of the thesis builds the theoretical framework discussing society-state interrelations approaches and their critics; interest groups' behaviour approaches in the context of EU integration theories and the access approach are outlined.

Part 2. Building the Methodological Framework of the Thesis. The second part serves as a methodological bridge of the present thesis, operationalising and translating theoretical concepts into concrete observable research indicators, introducing and proving the relevance of the quantitative research method, research construct and reasoning the choice of the data gathering strategy. The second part of the thesis introduces the model of the behaviour of Lithuanian BIAs (Figure 2).

The model has been built according to the analysed scientific literature, the theory of interrelation between interests and the state, and the models of logic of membership and logic of influence.

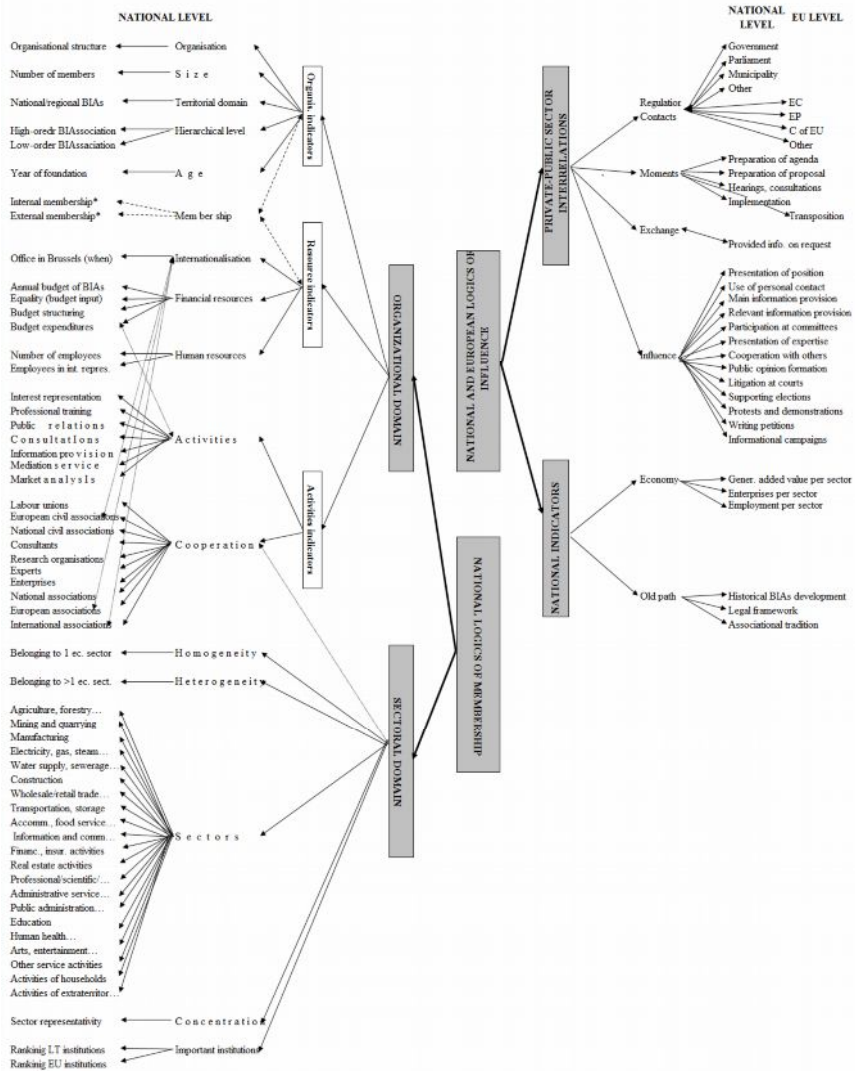

Figure 2 Model of BIAs' behaviour⁶

⁶ Source: adopted from Schmitter and Streck (1999), Schneider and Tenbücken (2002), Lindblom (1977), Wilson (2003), Kohler-Koch and Quittkat (1999).

Part 3. Lithuanian BIAs' Behaviour. The third part of the thesis presents and theoretically and statistically analyses the findings of the quantitative survey of Lithuanian BIAs. The third part presents the contact patterns of Lithuanian business interest associations with decision-makers at the national level and the European Union level.

Despite their relatively small size, limited human resources and budgetary constraints – the indicators that were found by the survey to have an influence upon the behavioural patterns of the associations – Lithuanian business interest associations exhibit quite frequent access to national authorities to pursue the interests of their members. The national Government administrative level maintains the highest interest concentration and is the most attractive to BIAs, however, Lithuanian BIAs also maintain quite frequent contact with the political branches of the national Government (Table 3). As for the national Parliament, its members are approached most often for interest representation, which explains the popularity of personal contact tactics.

Table 3 Contact patterns of Lithuanian BIAs at the national level⁷

Institution	Level	Frequency pattern	Percentage
Government	Political level	Never	23.1 %
		Once a year	7.4 %
		Twice/ > twice a year	69.5 %
	Administrative level	Never	12.0 %
		Once a year	7.4 %
		Twice/ > twice a year	80.6 %
Parliament	Political parties	Never	29.6 %
		Once a year	14.8 %
		Twice/ > twice a year	55.6 %
	Members	Never	17.6 %
		Once a year	13.9 %
		Twice/ > twice a year	68.5 %
	Committees	Never	26.9 %
		Once a year	12.0 %
		Twice/> twice a year	61.1 %
Municipality	Political level	Never	25.8 %
		Once a year	16.7 %
		Twice/ > twice a year	57.5 %
	Administrative level	Never	28.1 %
		Once a year	12.1 %
		Twice/ > twice a year	59.8 %

⁷ Source: provided by the author on the basis of the quantitative survey conducted in 2007–2009 within the framework of the thesis.

Quite the opposite results than were expected – relatively low contact frequency, keeping in mind that overall about 40% of the surveyed Lithuanian business interest associations claim to maintain contact with EU institutions – are found in the case of Lithuanian BIAs' behaviour at the European Union level (Table 4). The European Commission remains the most accessed EU institution by Lithuanian business interest associations. Though the European Commission is open to all interest groups from all Member States, Lithuanian business interest associations do not carry as much economic weight as associations from Germany, France, Spain or the United Kingdom. Therefore, Lithuanian BIAs, being from a smaller Member State, are more dependent on indirect interest representation, i.e., membership in national high-order associations or European associations.

Table 4 Contact patterns of Lithuanian BIAs at the EU level⁸

Institution	Level	Frequency pattern	Percentage
European Commission	Political level	Never	61.7 %
		Once a year	25.5 %
		Twice/ > twice a year	12.8 %
	Administrative level	Never	51.1 %
		Once a year	20.0 %
		Twice/ > twice a year	28.9 %
European Parliament	Secretariat	Never	71.7 %
		Once a year	15.2 %
		Twice/ > twice a year	13.1 %
	Members of Parliament	Never	50.0 %
		Once a year	23.9 %
		Twice/ > twice a year	26.1 %
	Committee	Never	71.7 %
		Once a year	13.0 %
		Twice/ > twice a year	15.3 %
Council of the European Union	Political level	Never	73.9
		Once a year	8.7
		Twice/ > twice a year	17.4 %
	COREPER, work groups	Never	80.0
		Once a year	6.7
		Twice/ > twice a year	13.3 %
	Secretariat general	Never	88.6
		Once a year	9.1
		Twice/ > twice a year	2.3 %

⁸ Source: provided by the author on the basis of the quantitative survey conducted in 2007–2009 within the framework of the thesis.

The third part presents the evaluation of the research statements. The first fundamental research statement arguing that the Lithuanian business interest associations' landscape is rather monopolised in the hands of several particular business interest organisations is confirmed completely.

The second defensive statement is proven partially. Lithuanian business interest associations maintain a high degree of access with public authority institutions at the national level in comparison to the European level. However, as it was already mentioned, about 40% of the surveyed associations claim to have contact with EU institutions. The importance of EU institutions, unfortunately, is not reflected in the organisation of Lithuanian BIAs and has not yet led to the professionalisation of BIAs. A very small number of Lithuanian business interest associations have an employee or unit responsible for EU matters.

Furthermore, the third defensive statement is also confirmed partially. Regarding the national level, Lithuanian BIAs, in their choices on where to exert influence and represent interests, maintain a balance among two national public authority institutions, i.e., the Government and the Parliament. Considering the European level, Lithuanian BIAs have the highest degree of access to the European Commission (50%) and European Parliament (50%). Only 20% of BIAs claim to have contact with the Council of the European Union.

The fourth defensive statement is confirmed partially. Contact patterns with public policy institutions vary according to the BIA's characteristics. Lithuanian business interest associations willing to have frequent contact at the national level with public authorities should take ten indicators into account: size, geographical characteristics, age, membership in the European business interest associations, internationalisation, budget, human resources, the scope of activities, cooperation patterns and heterogeneity of membership. At the European level, there are six indicators that determine the patterns of interrelation with public policy institutions. They are the following: internationalisation, budget, human resources, cooperation patterns, BIA's economic weight and heterogeneity of membership.

Review of the results

The political behaviour of Lithuanian BIAs was measured against the following indicators of the organisational domain: size; geographical characteristics; age; membership in other business interest associations; internationalisation; budget; human resources; activities; and cooperation patterns.

The findings showed that the size of a BIA is an important indicator. The bigger the BIA, the more possibilities it has to have more frequent contact with the Government. It could be assumed that due to its size, a large BIA has more staff, is organisationally differentiated, and can generate more internal and external expertise. The size indicator does not prove to render any statistical im-

portance on the European level. The research proved that the geographical characteristics of Lithuanian BIAs are important indicators for their political behaviour too. Access to the three national state institutions, i.e., the Government, Parliament, and municipalities, is determined by geographical characteristics. National BIAs have more frequent contact with the Government and Parliament, but they have less contact with municipalities. The latter are more frequently contacted by regional BIAs. No statistically significant findings could be observed on the European level. The quantitative research found that older Lithuanian BIAs have more frequent contact with the Government and Parliament, which confirms that age indicators are important for the behaviour of Lithuanian BIAs. It can be assumed that older BIAs have more know-how, are more experienced, and have earned a reputation as being a reliable partner for consultations on the national level. No statistically significant findings were observed in the case of the European level. No difference in contact is observed between the cases when Lithuanian BIAs belong to a national confederation on the national level or not. However, statistically significant findings are observed in cases when the Lithuanian BIA is a member of a European BIA. Being a member of at least one European BIA guarantees that the Lithuanian BIA has more frequent contact with the Government and Parliament. The research proved that the degree of internationalisation has an influence on the frequency of contact with public decision makers. Having an office or representative in Brussels ensures the BIA has more frequent contact with its Government on the national level, and with the European Commission, Parliament and Council of the EU on the European level. Though in general the budget of Lithuanian BIAs is relatively small, it does have an impact on the frequency of contact with state institutions. Statistically significant results are visible in several cases: BIAs with a larger annual budget have more contact with the Government and Parliament on the national level and the European Commission on the European level. Moreover, a statistically significant observation was found in cases where a BIA dedicating up to 50% of its budget to interest representation has more frequent contact with the European Parliament than a BIA dedicating more than 50% of its budget to interest representation. The finding is quite surprising, because in the existing research, more contact is usually a result of more financial resources that increase the level of expertise in the political system in which BIAs operate and about the demands of both their members and political bodies, meaning that these BIAs' ability to mobilise more resources targeted directly at interest representation should be better. The current research clearly disproved this assumption. Besides, the research has also proven that a business interest association's larger budget does not necessarily mean that some specific form of an interest representation strategy will necessarily evolve. No interrelations were found between the budget and the choice of interest representation strategies. More employees ensure more frequent contact

with the Government and Parliament on the national level, and with the European Commission on the European level. More than two employees dealing directly with interest representation determine more frequent contact with the Government and Parliament on the national level. Lithuanian BIAs that provide more services have more frequent contact with the Government and Parliament on the national level. It could be explained by the fact that the ability to provide many services indicates a well-built, functioning organisation that naturally has more frequent contact with state bodies. Service provision to the members of the association enables the association to mobilise potential members, shape the process of opinion formation, and represent members' interests. However, Lithuanian BIAs should be aware of keeping a sense of balance because a very high level of service provision could result in that BIA focusing on a very high degree of specialisation on services rather than on interest representation. It should be clearly indicated, that from a certain point, the additional provision of new cases of service provision will minimise the desired effect. Thus, each additional unit of resources spent on the provision of services might diminish returns. The research findings demonstrate a correlation between cooperation with professionals and national organisations, and the frequency of contact with the national Government and Parliament. Observing the correlation between cooperation patterns and contact with European institutions, it was discovered that there is dependence between contact with the European Commission and European Parliament and cooperation with professionals, national and international organisations. On both levels, the pattern of cooperation with professionals gains more significance in the terms of correlation with contact with state authorities. Regression analysis showed that the more frequent cooperation with professionals that BIAs exercise, the more frequent contact with the national Government they have, and the more frequent cooperation with professionals and national organisations that BIAs have, then there is more frequent contact with the national Parliament that they run. To continue with the European level, frequent cooperation with professionals and international organisations corresponds to more frequent contact with the European Commission, and more frequent cooperation with national and international organisations corresponds to more frequent contact with the European Parliament.

The political behaviour of Lithuanian BIAs was measured against the following indicators of the sectoral domain: homogeneity, heterogeneity, and concentration.

Lithuanian BIAs representing more than one economic sector have more frequent contact with municipalities on the national level and the European Parliament on the European level. This could be explained by the fact that the more homogenous a BIA is (representing one economic sector), the more it suffers from internal competition which hinders its contact with other national institutions, such as the Government or Parliament. The same could be said about

the European level. The manufacturing and trade economic sectors have the most economic weight in Lithuania. It was also investigated whether BIAs that represent the manufacturing and trade sectors have more frequent contact with state institutions on the national and European levels because they represent important sectors and many political bodies are more interested in the well-being of the constituencies of such BIAs. The statistical calculation revealed that if a BIA represents the manufacturing and trade sectors, it has more frequent contact with the European Parliament on the European level, however, no statistically significant results were observed on the national level. The higher the degree of concentration a BIA has, the more frequent contact it has with the Government and Parliament, and the less frequent contact it has with municipalities on the national level. However, dense concentration can lead to the situation where BIAs' members avoid the association itself. Thus, the relationship between the degree of concentration and contact with political bodies can take a different shape.

Conclusions

1. BIAs in Lithuania show a clear tendency towards fragmentation: the Lithuanian business interest associations' landscape indicates the dominance of numerous yet relatively small in membership national level business interest associations and an unnecessarily high number of one sector BIAs operating in a similar economic field, both types being organisationally weak and having too little contact with public policy institutions at the national and European Union level. The occurrence of numerous, sometimes 'paper' BIAs is encouraged by various funding programmes in Lithuania which operate as an attractive stimulus for separate entrepreneurs and businesses. The latter finding contradicts the existing assumption that BIAs do not appear for market related reasons, as they are involved too much in competition over economic issues, but as a reaction to present their political interests and act as a counterbalance *vis-à-vis* other social groups, such as trade unions. Market related reasons for the establishment of BIAs weaken the potential of Lithuanian business interest associations as the position of Lithuanian national high-order BIAs is uncertain due to the fact that they encompass atomised and weak low-order national and regional BIAs. The weak landscape of low-order national and regional BIAs argues the legitimacy of national high-order BIAs in Lithuania as an associational system. Encompassing rather weak and poorly organisationally structured formal or 'paper' BIAs, Lithuanian high-order BIAs act more as clubs of professional managers or entrepreneurs.

2. Developments in the European Union are characterised by a certain reshuffle of the national institutional architecture within the Member States. Prior to the research, there was good reason to assume that the complexity of the EU

complex political structure had left obvious traits in the landscape of Lithuanian business interest associations regarding the behaviour of BIAs and their interrelations with public policy institutions at the national and European level. However, the research proved that the EU development process did not affect the behaviour and interrelations domains of Lithuanian BIAs. The majority of Lithuanian BIAs did not adapt to the changing environment. The current business interest association landscape in Lithuania can be stated to be in flux, as the performed survey clearly indicates that a number of Lithuanian BIAs are still being established each year and a stable business interest associational order has yet to emerge in Lithuania.

3. Business interest associations acting in the complex national and European Union political system can be investigated in several perspectives. On the one hand they can be explored as separate organisations, on the other hand, they can be analysed as a totality in the context of their interrelations with public policy institutions, their appearance, performance, strategies, etc. The following are the major appearing models for BIAs' analysis: the democracy legitimacy model, access approach, and the Europeanisation perspective. The thesis has built the model of behaviour of the Lithuanian business interest associations and their relations with public policy institutions at the national and European level based on the analysed scientific literature, the theory of interrelation between interests and the state and integration theories and two logics embracing two main dimensions of BIAs: logics of membership and logics of influence. The proposed model is characterised by wide coverage of various aspects of BIAs and completeness, and possibility to be adapted for evaluation of domestic BIAs at both the national and European level. The model built a basis for the research instrument which has been used for the first time to research domestic BIAs, i.e., Lithuanian BIAs.

4. Lithuanian business interest associations are dominated by an intergovernmental tradition which is characterised by a national state-centred approach, i.e., Lithuanian business interest associations very rarely by-pass national governments and directly represent their interests to the supranational European institutions. It is also very uncommon that they would integrate themselves into European business interest associations. Though it is important to note that some traits of the multi-level governance approach have been detected by this research. The identified absence of well-organised, strong Lithuanian business interest associations might push separate companies to undertake direct political action, not only at the national, but also at the European level. The national business interest associations' role at the European level within European business interest associations – when there is such a case – is also questioned.

5. Lithuanian business interest associations willing to be politically active and have frequent contact at the national level must take the ten indicators integrated into the evaluation model and discussed in the doctoral thesis into ac-

count (size, geographical characteristics, age, membership in European business interest associations, internationalisation, budget, human resources, scope of activities, economic heterogeneity and cooperation patterns). The mentioned indicators have an influence upon the capacities of Lithuanian business interest associations to have frequent interrelation with public policy institutions. In the case of the European level, there are six indicators (internationalisation, budget, human resources, economic heterogeneity, cooperation patterns and economic weight) that determine the degree of frequency of interrelation with public policy institutions at the European Union level.

6. Organised interest groups are distinguished from other political actors because they exert influence upon public policy decision-makers externally as autonomous organisations. It is important for business interest groups to maintain their autonomy and not to become part of the formal group of decision-makers. However, business interest associations in Lithuania are still marked very strongly by 'invisible' links between public policy institutions which has a weakening effect upon the principal precondition of 'autonomy'. The weakened autonomy and non-transparent links of BIAs with public policy institutions discourage mutual trust between organised interests and the state.

7. The articulation of business interests in Lithuania is constrained by the previous political and economic order that stills shapes the expectations and patterns of the performance of BIAs. The explanation for the state of Lithuanian BIAs is inherited from the Soviet regime and is embedded in weak, individual business players, i.e., businesses (enterprises) that are members of BIAs, and also can be regarded as a consequence of a rather weak trade unions movement in Lithuania. Strengthening of the latter could lead to closer forms of cooperation between BIAs and mergers of smaller BIAs. The mergers and the pooling of the resources would strengthen the BIAs' position at the national and European level. The perception of the consequences of the atomised business interest associations' landscape could also encourage public policy makers to adopt instruments that would support mergers initiatives and strengthen the Lithuanian BIAs organisational basis, and therefore considerably increase their capacities.

8. BIAs' interest representation techniques and strategies relate to economic issues. Social corporate responsibility projects, cooperation with academia, supporting youth programmes, etc. are very rare cases, though if developed, they would enhance the reputation and image of Lithuanian BIAs in society and would give a different tone of interrelations with public policy decision-makers. As the most organised section of society, BIAs could demonstrate will and position themselves as socially responsible actors who maintain transparency and are able to conduct an open and trustworthy dialogue with public policy institutions. Unfortunately, at the moment BIAs stick to an unproductive approach for collective action, and market transition in Lithuania is accompanied by a com-

bination of opportunities and threats that elicit a dual response: either economic individualism and a syndrome of 'lifeboat economics', in which the pursuit of private solutions is uppermost, or a passive withdrawal into anonymous clubs and isolation in the private sphere.

Suggestions for further debate

The thesis positions Lithuanian BIAs in a certain location and within a certain timeframe on the social science research map. This stage is indispensable for further research based on empirical findings, not impressions which easily find their way to the foreground through various communication channels. Business interest associations, as intermediate bodies between society and the state, could further be analysed by identifying state officials' views and testimonies about BIAs' behaviour, because the officials themselves are contacted by BIAs. The latter research comparison with the present research would certainly render scientifically valuable explanations. Further research could also differentiate BIAs' behaviour according to different policy issues in the political agenda as the interest intermediation system also depends upon the issues at stake, therefore, research including this aspect could be very challenging and rewarding in the case of Lithuania. It is emphasised that BIAs' results cannot be confused with the interest intermediation of separate private companies. However, private companies (members of a BIA or not belonging to any BIA) and the comparison of their interest representation activities to business interest associations' activities could be a challenging research subject for future social science research. Deeper examination of the Europeanisation approach in the case of Lithuania (for example after 5-6 years) could also be a rewarding scientific project facilitating the comparison of data and identification of the differences and explanations for their existence as it would be also important to analyse the changes in BIAs' behaviour regarding contact patterns with state authorities after the Lisbon Treaty came into force.

LIST OF SCIENTIFIC PUBLICATIONS IN THE FIELD OF DOCTORAL DISSERTATION

1. Grigaliūnaitė, J., 2010. 'Business Interest Associations in Lithuania: Status, Role and Prospects', *Socialinių mokslų studijos*, MRU, Vilnius, Vol. 5, No. 5, pp. 63-84.
2. Grigaliūnaitė J., Mačiukaitė-Žvinienė S. 2006, 'Looking for Civil Participation in the Baltic States: Non-Governmental Sector', *Viešojo politika ir administravimas*, MRU and KTU, Vilnius, No. 17, pp. 115-123.

PRESENTATIONS IN THE FIELD OF DOCTORAL DISSERTATION IN SCIENTIFIC SEMINARS

1. Grigaliūnaitė J., 2005 October 16-18, presentation 'Lithuanian BIAs: Research Design', Mannheim University, European Social Research Center (Germany), CONNEX network seminar, 'Civil Society Involvement in European Governance'.
2. Grigaliūnaitė J., 2006 May 20-26, presentation 'Lithuanian BIAs: Empirical Research Particularities', Mannheim University, European Social Research Center (Germany), CONNEX network seminar 'Applied Empirical Social Research'.
3. Grigaliūnaitė J., 2006 June 26-30, presentation 'Lithuanian BIAs: Landscape', European University Institute, Florence (Italy), NEWGOV-CONNEX network seminar 'New Modes of Governance: Theoretical Approaches and Research Methods'.
4. Grigaliūnaitė J., 2007 September 14-15, presentation 'Lithuanian BIAs: Interest Intermediation System', Mannheim University, European Social Research Center (Germany), CONNEX network seminar 'Civil Society Involvement in European Governance'.

CURRICULUM VITAE

Personal information

Name, surname Jolanta Grigaliūnaitė
E-mail Jolanta.Grigaliunaite@ec.europa.eu
Date of birth 12 August 1976

Education and training

Dates September 2005 – onwards

Title of qualification awarded **Doctoral studies (Social Sciences (Management and Administration))**

Organisation Mykolas Romeris University
Dates September 2003 – January 2005

Title of qualification awarded **MA, Qualification: Public Administration (programme: EU Policy and Administration)**

Organisation Mykolas Romeris University

Work experience

Dates September 2008 – onwards

Occupation **Project and Information Policy Officer**

Name of employer European Commission, DG COMM Representation in Lithuania

Dates September 2005 – onwards

Occupation or position held **Lecturer**

Name of employer Mykolas Romeris University

Dates May 2006 – August 2008

Occupation or position held **Deputy Director**

Name of employer Research Directorate, Mykolas Romeris University; 20, Ateities, LT-08303 Vilnius